

การพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

THE DEVELOPMENT OF PARTNERSHIP NETWORK FOR SEARCH OF THE AREA BASED SYSTEM INTEGRATOR IN KRACHAENG, SAM KHOK, PATHUM THANI

วรรณลดา กันต์โฉม¹ และ ชัชพันธ์ ยิมอ่อน^{1*}
Wanlada Kanchom¹ and Chatchaphanu Yimaon^{1*}

Received : 3 March 2022

Revised : 9 November 2022

Accepted : 15 November 2022

บทคัดย่อ

การพัฒนาภาคีเครือข่ายมีความสำคัญในการส่งเสริมการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนา บทความวิจัยจึงมีจุดประสงค์ในการพัฒนาภาคีเครือข่ายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีโดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน และวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในตำบลกระแซง วิธีการดำเนินงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากภาคส่วนต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยประสานภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ฟื้นฟูชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ผู้วิจัยพบว่า การร่วมรับทราบข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในตำบลกระแซง

คำสำคัญ: ภาคีเครือข่าย

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Faculty of Humanities and Social Sciences,

Valaya Alongkorn University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: chatchapun@vru.ac.th

ABSTRACT

The development of partnership networks was important for decentralization and accountability in development projects. This research article aims to develop the partnership network for search of the area-based system integrator operating in Krachaeng, Sam Khok, Pathum Thani as a case study and to analysis of the level, form, method and nature of participation in that area. The research methodology was participatory action research that used purposive sampling from various sectors in the community.

As a result, the university cooperated various sectors to revitalize OTOP Tourism Community. The researcher found that Sharing information was the key factor to restore the economy and society in Krachaeng.

Keywords: Partnership Network, Area Based System Integrator, Social Innovation
“Cloud Krachaeng”

บทนำ

สภาพบริบทพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนหมู่บ้าน 3 หมู่ ได้แก่ หมู่ 1 บ้านลุ่ม หมู่ 2 บ้านท่าลาน ซึ่งเป็นชุมชนที่ประชาชนอาศัยอยู่เดิม และหมู่ที่ 3 บ้านกระแซง ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝงที่ย้ายถิ่นเข้ามาในพื้นที่ ประชาชนในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 72 ลำดับรองลงมาคือ การค้าขายร้อยละ 21 ร้อยละ 5 คือ รับราชการและวิสาหกิจ และร้อยละ 2 เกษตรกร ดังนั้นผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า ชุมชนกระแซงเป็นชุมชนเมือง ซึ่งมีพื้นที่สนับสนุนระบบทุนนิยมและสังคมบริโภคนิยม อาทิ โรงงานอุตสาหกรรม ร้านสะดวกซื้อ สถานที่ราชการ และตลาดภายในชุมชน (ชัยพันธุ์ ยิ้มอ่อน และคณะ, 2564)

พื้นที่ตำบลกระแซงดังกล่าวเป็นพื้นที่เป้าหมายของการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาวิทยาลัย ซึ่งจุดประสงค์สำคัญของโครงการ คือ การยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่เป็นองค์กรประสานสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนเนื่องจากการพัฒนาภาคีเครือข่ายจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาในทุกภาคส่วนของสังคม และได้รับการส่งเสริมอย่างมากจากรัฐบาลเพื่อกระจายอำนาจความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมไปยังภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ (สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นต้องประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพใหม่ (การยกระดับสินค้า OTOP/อาชีพอื่น ๆ) 2) การสร้างและพัฒนา Creative Economy (การยกระดับการท่องเที่ยว) 3) การนำองค์ความรู้ไปช่วยบริการชุมชน (Health Care/เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ) และ 4) การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม Circular Economy (การเพิ่มรายได้หมุนเวียนให้แก่ชุมชน) ตามรูปแบบกิจกรรมที่จะเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ดังนั้น โจทย์การวิจัย คือ พื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีมีการพัฒนาภาคีเครือข่ายภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสานอย่างไร? และการพัฒนาภาคีเครือข่ายดังกล่าวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร?

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาภาคีเครือข่ายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน
2. วิเคราะห์ระดับ รูปแบบ วิธีการและลักษณะการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ และพิมพ์ล วงศ์ไชยา, 2560), จีระศักดิ์ เจริญพันธ์ และสุนทร เดชชัย, 2554) เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดการพัฒนาภาคีเครือข่ายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน การดำเนินการวิจัยมีวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเพื่อนำข้อมูลมากำหนด ระบุปัญหา สะท้อนคิดและการวางแผน การปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม
2. การสะท้อนคิด คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพัฒนาความคิดโดยการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
3. การวางแผน การพัฒนาแผนปฏิบัติการและระบุกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมตามปัญหาและความต้องการของชุมชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพใหม่ 2) การสร้างและพัฒนา Creative Economy (การยกระดับการท่องเที่ยว) 3) การนำองค์ความรู้ไปช่วยบริการชุมชน และ 4) การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม Circular Economy
4. การปฏิบัติ คือ การดำเนินตามที่วางแผนไว้อย่างเป็นระบบโดยการจัดกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล ได้แก่ 1) กิจกรรมการฟื้นฟูการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร 2) การทำแผนที่การท่องเที่ยวชุมชนตำบลกระแซง 3) การพัฒนาระบบนวัตกรรมชุมชน “คลาวด์ กระแซง” 4) การทำปุ๋ยไข่ไก่สมุนไพร
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ การนำผลจากการลงมือปฏิบัติมาพิจารณาเพื่อวางแผนเข้าสู่วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมต่อไป

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจะใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) การเลือกแบบเจาะจงจากตัวแทนของภาครัฐ เอกชน ชุมชน 2) ความสำคัญทางการเมือง เช่น ผู้นำชุมชน นายกองค์การ

บริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 3) การเลือกตามคำแนะนำและบอกต่อ เช่น ผู้ประกอบการร้านค้าที่เป็นที่รู้จักในชุมชน ดังแสดงให้เห็นเป็นตารางสรุปต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การแสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยโดยการเลือกแบบเจาะจง

การเลือกแบบ เจาะจง	ภาครัฐ	ชุมชน	ภาคเอกชน
ตัวแทนจากภาคส่วน	- อาสาสมัครโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 1 คน - ครูโรงเรียนชุมชนวัดไก่เตี้ย จำนวน 3 คน	- คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน จำนวน 7 คน	
	- ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนชัยสิทธิवास “พัฒน สายบำรุง” 3 คน - ครูโรงเรียนวัดบางนา จำนวน 3 คน		
ความสำคัญทางการเมือง	- นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง จำนวน 1 คน - ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 จำนวน 1 คน - ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน	- ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านแสงตะวัน จำนวน 1 คน - เจ้าอาวาสวัดไก่เตี้ย - เจ้าอาวาสวัดชัยสิทธิवास	
เลือกตามคำแนะนำ			- ผู้จัดการ Pumpkin art town แหล่งเรียนรู้ของคนในครอบครัว จำนวน 1 คน - ผู้ประกอบการ G-farm แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 2 คน - ผู้ประกอบการครัวบ้านตานิดผู้ประกอบการ จำนวน 1 คน - ผู้ประกอบการบ้านกระแซงมอญ จำนวน 1 คน - ร้านค้าชุมชน จำนวน 20 ร้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานตำบล (Tombon Profile)
2. การจัดเวทีประชาคมที่หมู่ 2 บ้านท่าลาน ตำบลกระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีนอกจากนี้ยังใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานตำบล และข้อมูลที่ได้มาจากการจัดเวทีประชาคม การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่อง การมีส่วนร่วมสาธารณะ (Public Participation) สำหรับการพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในตำบลกระแซง

แนวคิดพื้นฐานเรื่องการมีส่วนร่วมสาธารณะ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง และอ้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจอย่างเสมอภาคในบริบทของการถ่วงดุลอำนาจ และการตรวจสอบระหว่างกัน การพัฒนาการมีส่วนร่วมสามารถปฏิบัติได้ 6 ระดับ ได้ดังต่อไปนี้ ร่วมรับทราบข้อมูล ร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ร่วมระดมทรัพยากร ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ และตัดสินใจด้วยตนเอง (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2561)

ตารางที่ 1 ระดับ รูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบและวิธีการ	ลักษณะการมีส่วนร่วม
1. ร่วมรับทราบข้อมูล	แถลงข่าว แผ่นพับ จดหมายข่าว วิทยุทัศน์ ยื่นจดหมาย บอร์ด บรรยาย อภิปราย หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ทักษะศึกษา	เป็นการให้ข้อมูล ให้ความรู้ ธารณะ
2. ร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น	สัมมนา กลุ่มศึกษา เสนอแนะ จัดประชุม โพล รับข้อเรียกร้อง ข้อร้องเรียน เว็บไซต์ สายด่วน ไปรษณีย์รับฟังความคิดเห็น	รับฟังข้อมูลจากประชาชน
3. ร่วมระดมทรัพยากร	ระดมแรงงาน บริจาคเงิน ออกวัสดุ	ประชาชนในฐานะผู้รับประโยชน์ ควรมีส่วนร่วมแบกรับต้นทุนบางระดับ
4. ร่วมปรึกษาหารือ	คณะกรรมการปรึกษาหารือร่วม ประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็น คณะกรรมการที่ปรึกษา	สื่อสาร 2 ทาง โดยผลสรุป จะนำเสนอต่อผู้มีอำนาจ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
5. ร่วมตัดสินใจ	การเจรจาต่อรองร่วม กรรมการภาคีที่มีอำนาจตัดสินใจ	ประชาชนเข้าร่วมประชุม และมติของที่ประชุมมีผลผูกพันต่อการตัดสินใจ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบและวิธีการ	ลักษณะการมีส่วนร่วม
6. การตัดสินใจด้วยตนเอง	ประชาคมตี การจัดการตนเอง	ประชาชนมีอำนาจเต็ม ในการตัดสินใจด้วยตนเอง

จากตารางผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และจัดประเภทเพื่อตอบจุดประสงค์ของการวิจัยในเรื่องของการพัฒนาภาคีเครือข่ายเนื่องจากในตารางมีการระบุถึงระดับการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม และที่สำคัญคือ รูปแบบกับวิธีการพัฒนาภาคีเครือข่าย รูปแบบกับวิธีการพัฒนาดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาและออกแบบกิจกรรมเพื่อลงมือปฏิบัติในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาภาคีเครือข่ายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานตำบล ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้จัดเวทีประชาคมเพื่อการสะท้อนคิดในเรื่องของการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแซง กลุ่มตัวอย่างได้ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อค้นหาพื้นที่สำหรับการพัฒนา และพบว่า พื้นที่ซึ่งสมควรได้รับการฟื้นฟู คือ กลุ่มชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน กลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่า ปัจจุบันชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลานได้รับการจัดอยู่ในระดับ “D” หรือ ระดับที่มีสินค้าออกขายเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากตำบลกระแซงในครั้งอดีต บ้านท่าลานมีกิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่โดยมีผู้นำชุมชน นั่นคือ กำนันสมาน สวัสดิ์เฉลิมและคณะกรรมการหมู่บ้านได้ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ อาทิ การเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร การทำคลินิกคลายทุกข์ การทำกิจกรรมตำบลปลอดภัย การรณรงค์เที่ยวแม่น้ำเจ้าพระยา การให้บริการที่พักโฮมสเตย์ (คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี, 2564)

ปัจจุบันผลผลิตจากการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพรลดลงอย่างมากเนื่องจากอายุของไก่ ดังนั้นการวางแผนฟื้นฟูจึงจำเป็นต้องหาพันธุ์แม่ไก่มาทดแทน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในฐานะเป็นหน่วยงานประสานได้ให้ผู้จัดการพื้นที่ติดต่อหาพันธุ์ไก่ไข่และจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงไข่สมุนไพรมาให้ความรู้กับชุมชน ต่อจากนั้นจะดำเนินการสร้างการรับรู้ด้วยการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนเพราะสถานที่ตั้งของกลุ่มอยู่ใกล้เคียงกับร้านค้าที่เป็นที่รู้จักในชุมชนและคนกรุงเทพฯ อาทิ ครีwb้านตาดิน Pumpkin art town และ G-farm แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

แผนการสร้างการรับรู้ลำดับต่อมา คือ การสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ (Online) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงอิทธิพลของสังคมออนไลน์ที่มีต่อชุมชนในเรื่องการขายสินค้าและการบริการผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อาทิ เฟสบุ๊ก (Facebook) ร้านขายสินค้าออนไลน์ และการให้บริการขนส่งสินค้า ดังนั้นการนำศักยภาพของชุมชนเข้าสู่สังคมออนไลน์จึงเป็นแผนการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นทั้งในและนอกชุมชน

การลงมือปฏิบัติเป็นการลงมือดำเนินการตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ได้แก่ การจัดหาพันธุ์แม่ไก่ไข่ และผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงไก่ไข่สมุนไพรมาให้ความรู้กับชุมชน ต่อจากนั้นเป็นการพัฒนานวัตกรรมชุมชน “คลาวด์ กระแซง” และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างการรับรู้ในสังคมออนไลน์ สุดท้ายคือ การเก็บไข่ไก่มาทำเป็นปุ๋ยสำหรับขายและบำรุงสมุนไพรในบริเวณโรงเรียนต้นแบบ

การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างร่วมแลกเปลี่ยนและเห็นตรงกันว่า ควรมีการขยายผลการเลี้ยงไก่ไข่สมุนไพรเป็นเครือข่ายการเลี้ยงไก่ไข่ในครัวเรือน

2. วิเคราะห์ระดับ รูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน

จากการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาดังกล่าว ผู้วิจัยพบระดับ รูปแบบ วิธีการ และลักษณะภาคีเครือข่ายพื้นที่ตำบลกระแซง ดังต่อไปนี้

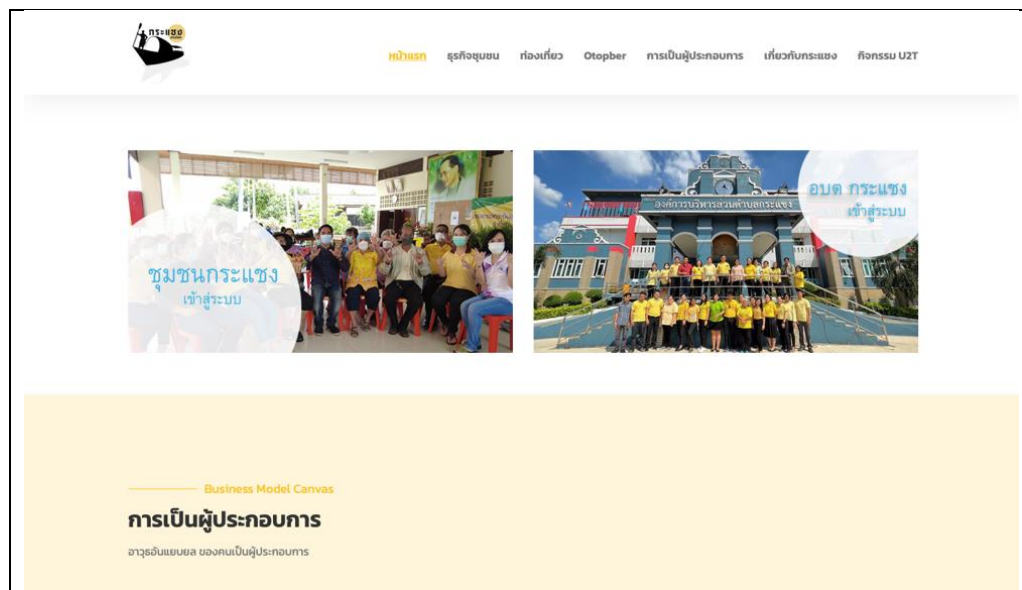
ตารางที่ 2 ระดับ รูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วมสาธารณะพื้นที่ตำบลกระแซง

ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบและวิธีการ	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ภาคีเครือข่าย
1. ร่วมรับทราบข้อมูล	- เว็บไซต์คลาวด์ กระแซง ไลน์ และเฟสบุ๊กคลาวด์ กระแซง	- การให้ข้อมูล ให้ความรู้ แจ้งเตือนการดำเนิน กิจกรรม การตลาด ออนไลน์	- องค์กรและทุกภาค ส่วนในตำบลกระแซง สามโคก จังหวัด ปทุมธานี
2. ร่วมให้ข้อมูลและแสดง ความคิดเห็น	- เสวนา จัดประชุม	- เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลกระแซง - การพัฒนาโรงเรียน ต้นแบบ - การจัดการของเสียใน โรงเรียน	- มรภ.วไลยอลงกรณ์ - องค์การบริหาร ส่วนตำบลกระแซง - ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน - ร้านค้าชุมชน
3. ร่วมระดมทรัพยากร	- ระดมแรงงาน ออกวัสดุ	- แม่พันธุ์ไก่ไข่ - ค่าไฟฟ้า - ค่าประปา - อาหาร	- มรภ.วไลยอลงกรณ์ - ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน
4. ร่วมปรึกษาหารือ	- ปรึกษาหารือร่วม ในตำบลกระแซง	- เลี้ยงไก่สมุนไพร - จัดการของเสียใน โรงเรียน - นำผลผลิตออกขาย และบริหารจัดการ รายได้เพื่อให้เกิดการ หมุนเวียนในกลุ่ม - ขยายเครือข่ายโรงเรียน ต้นแบบในบ้าน - เส้นทางท่องเที่ยว	- มรภ.วไลยอลงกรณ์ - องค์การบริหาร ส่วนตำบลกระแซง - ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

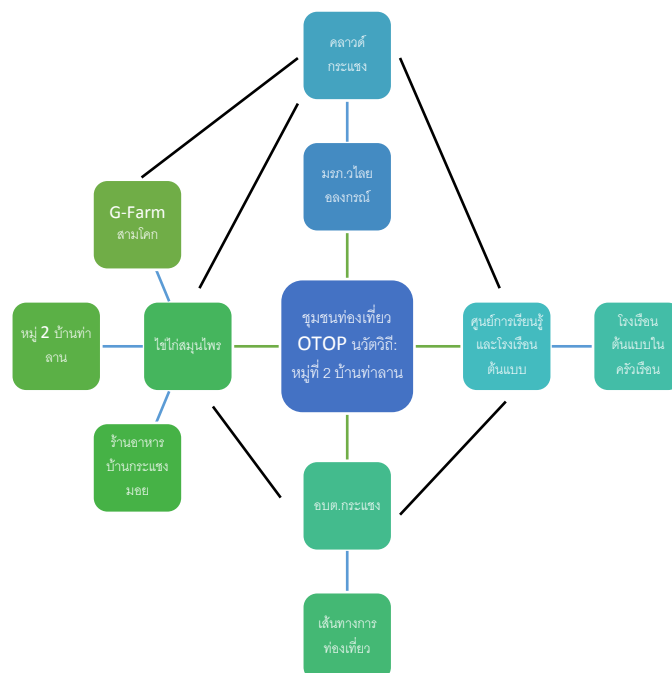
ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบและวิธีการ	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ภาคีเครือข่าย
5. ร่วมตัดสินใจ	- การเจรจาต่อรอง ร่วมกรรมการภาคี ที่มีอำนาจตัดสินใจ	- เลี้ยงไก่สมุนไพร - จัดการของเสีย ในโรงเรือน - นำผลผลิตออกขาย และบริหารจัดการ รายได้เพื่อให้เกิดการ หมุนเวียนในกลุ่ม - ขยายเครือข่ายโรงเรือน ต้นแบบในบ้าน	- มรภ.วไลยอลงกรณ์ - ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน
6. การตัดสินใจด้วยตนเอง	- การจัดการตนเอง	- เลี้ยงไก่สมุนไพร - จัดการของเสียใน โรงเรือน - นำผลผลิตออกขาย และบริหารจัดการ รายได้เพื่อให้เกิดการ หมุนเวียนในกลุ่ม - ขยายเครือข่ายการเลี้ยง ไก่สมุนไพรใน ครัวเรือน	- ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน

ภาคีเครือข่ายเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมตำบลกระแซงสามารถสร้างพัฒนาให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด คือ ระดับ “การร่วมรับทราบข้อมูล” โดยใช้รูปแบบและวิธีการการสร้างนวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” ลักษณะการมีส่วนร่วมในการร่วมรับทราบข้อมูล ผู้วิจัยพบว่ามีประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาภาคีเครือข่ายเพราะการร่วมรับทราบข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างการรับรู้ในตำบลกระแซงมีศักยภาพในด้านใดบ้าง รวมไปถึงมีบุคคล กลุ่ม และองค์กรใดบ้างที่มีศักยภาพสามารถแก้ไขปัญหา และฟื้นฟู “การเลี้ยงไก่สมุนไพร” ให้กับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลานเพราะกิจกรรมการร่วมรับทราบข้อมูลเพื่อพัฒนานวัตกรรมชุมชนเป็นการนำบุคคล กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจากคนในและนอกชุมชนรวมถึงผู้ทำหน้าที่ประสานงานเครือข่ายพัฒนาตำบลที่จำลองจากสถานที่จริงให้คนในและนอกตำบลรับรู้ รับทราบและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อแสวงหาภาคีเครือข่ายฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่

ภาพที่ 1 นวัตกรรมเพื่อชุมชน “ตลาด กระแซง”
ที่: ตลาด กระแซง (2565)

ลำดับต่อมาเป็นการประชุมปรึกษาหารือเพื่อร่วมกันวางแผนกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งทางตรงและทางอ้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลานโดยนำเสนอให้เห็นเป็นแผนภาพภาคีเครือข่ายดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ภาควิชาช่วยเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

จากแผนภาพที่ 2 จะพบว่า จุดเริ่มต้นการฟื้นฟู ภาคีเครือข่ายได้แก่ ผู้จัดการพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง คณะกรรมการหมู่ 2 บ้านท่าลาน ภาคีเครือข่ายได้ระดมทรัพยากรเพื่อเปลี่ยนแม่พันธุ์ไก่ไข่ใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิตรวมไปถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้มีจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ในการเลี้ยงไก่ไข่สมุนไพร และการจัดการของเสียในโรงเรือนแก่ คณะกรรมการหมู่บ้านชุดใหม่ และประชาชนผู้สนใจ ต่อจากนั้นเป็นการนำเรื่องราว และกิจกรรมต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ลงบนสื่อออนไลน์ ได้แก่ นวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” โลก และเฟสบุ๊คเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนา และการทำการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ไข่ไก่สมุนไพร และที่สำคัญความรู้ที่ได้จากกิจกรรมนี้ คณะกรรมการหมู่ที่ 2 บ้านท่าลานได้เสนอให้เป็นศูนย์การเรียนรู้แล้ว และขยายผลไปสู่การเป็นโรงเรือนต้นแบบที่เลี้ยงไว้สำหรับบริโภคในครัวเรือน สุดท้ายผลผลิตจากไข่ไก่สมุนไพรมีแผนการขายให้กับชุมชนหมู่ที่ 2 และร้านอาหารบ้านกระแซงมอญ รวมไปถึงเครือข่ายสินค้าทางการเกษตรภายในชุมชน นั่นคือ ร้าน G-farm สามโคก (กลุ่มตัวแทนภาคีเครือข่ายภาครัฐ เอกชน ชุมชน, 2564)

ต่อมาผู้จัดการพื้นที่ พร้อมด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง คณะกรรมการหมู่ 2 บ้านท่าลาน ได้ร่วมปรึกษาหารือเพื่อฟื้นฟูการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน โดยการใช้วิธีการเชื่อมโยงพื้นที่การท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลานเข้ากับกลุ่มเครือข่ายที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของตำบลกระแซง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างภาคีเครือข่าย และสร้างการรับรู้ในพื้นที่ที่มีจุดให้บริการเรื่องการท่องเที่ยวทั้งคนในพื้นที่ และคนเมือง

ผลการจากการปรึกษาหารือเพื่อจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวในตำบลกระแซง ผู้วิจัยสามารถพัฒนาเครือข่ายการส่งผลผลิตจากการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพรให้กับคนเมืองที่เข้ามาท่องเที่ยวในตำบลกระแซงได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) การส่งผลผลิตที่ร้าน G-farm สามโคก ซึ่งเป็นร้านอาหารที่เน้นให้คนเมืองเข้ามาเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การจำหน่ายให้ร้านอาหารกระแซงมอญ ซึ่งเป็นร้านอาหารที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 3) การจำหน่ายให้กับคนในพื้นที่ในราคาต่ำกว่าท้องตลาดเพื่อช่วยเหลือชุมชน

สุดท้ายคือ ภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันตัดสินใจและมีฉันทามติร่วมกันให้คณะกรรมการหมู่ที่ 2 บ้านท่าลานในการจัดการตนเองในเรื่องการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร การจัดการของเสียในโรงเรือน การนำผลผลิตออกขาย การบริหารจัดการรายได้เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนในกลุ่ม และขยายเครือข่ายโรงเรือนต้นแบบเพื่อเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพรสู่การเลี้ยงภายในครัวเรือน

อภิปรายผลการวิจัย

มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสานภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนกระแซงเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร และการกำจัดของเสียจากโรงเรือนเป็นปุ๋ยไข่ไก่ จากนั้นเป็นการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมต่อกับกลุ่ม OTOP นวัตกรรมหมู่ 2 บ้านท่าลาน และสร้างการรับรู้สู่สังคมออนไลน์ผ่านนวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” กับ 2.พื้นที่เป้าหมายสามารถพัฒนาภาคีเครือข่ายได้ 6 ระดับ ได้แก่ การร่วมรับทราบข้อมูลผ่านนวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” ร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ร่วมระดมทรัพยากร ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ และสร้างการมีส่วนร่วมในตัดสินใจด้วยตนเองภายในกลุ่มในเรื่องการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร การจัดการของเสีย

ในโรงเรียน การนำผลผลิตออกขาย กับการบริหารจัดการรายได้เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนภายในกลุ่ม และการขยายเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบเพื่อเลี้ยงชีพเกษตรกรในครัวเรือน

มหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นองค์กรประสานภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนกระแซงเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ผู้วิจัยพบงานวิจัยเรื่องภาคีเครือข่ายที่ได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้เสียเผชิญกับความเสี่ยงเรื่อง Partnership Networks for Urban Development: How Structure is Shaped by Risk ไรอัน (Ryan R. J) และคณะพบว่า ในสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้เสียจะสร้างเครือข่าย ความเสี่ยงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อลักษณะความร่วมมือ กล่าวคือ ผู้มีส่วนได้เสียต้องเสียประโยชน์จากการไม่ให้ความร่วมมือสูงจะเรียกว่าเครือข่ายความร่วมมือ (Cooperation) แต่ผู้มีส่วนได้เสียประสานงานเพื่อเป้าหมายร่วมกันและสูญเสียประโยชน์จากผลตอบแทนจากการไม่ประสานงานน้อย เราจะเรียกว่าเครือข่ายประสานงาน (Coordination) (Ryan R. J. McAllister, Bruce M. Taylor, Ben P. Harman: 2015) ดังนั้นในกรณีพื้นที่ของตำบลกระแซงแสดงให้เห็นว่า ความเสี่ยงการสูญเสีย OTOP นวัตกรรมหมู่บ้านท่าลานเป็นปัจจัยสำคัญให้ชุมชนร่วมมือ (Cooperation) มิฉะนั้นจะเสียผลประโยชน์สูง

การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อการพัฒนาชุมชน การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม “คลาวด์ กระแซง” มีนัยสำคัญในการวิจัยเพื่อการพัฒนาภาคีเครือข่ายกับผลการวิจัยเรื่อง “Platform for partnership: emerging good practice to systematically engage business as a partner in development” ซึ่งเป็นการวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ ในประเทศฮอลแลนด์มีการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะทุโภชนาการ (Malnutrition) ในงานวิจัยมีการนำเสนอเป็นวงจรการพัฒนา ได้แก่ การกำหนดกรอบ (Scoping) การพัฒนาภาคีเครือข่าย (Building) การนำไปปฏิบัติ (Implementation) และการพัฒนาความมั่นคงให้กับเครือข่าย (Consolidation) ในวงจรการพัฒนาดังกล่าวมีภาครัฐเป็นองค์กรหลักในการประสานความร่วมมือ และให้ความสำคัญกับขั้นตอนในการระดมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสนับสนุนให้กลุ่มดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมาย (Reid, S., Hayes, J., & Stibbe, D: 2015)

อย่างไรก็ดีในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาเครือข่าย ในบริบทประเทศไทยมีความเหมือนและความแตกต่างกับบริบทต่างประเทศ 1) องค์กรประสานเป็นปัจจัยจำเป็นในการพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมเช่นเดียวกับต่างประเทศ เนื่องจากองค์กรในท้องถิ่นมีภารกิจหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน แต่บางครั้งโครงการพัฒนาที่มาจากส่วนกลางอาจเกิดความซ้ำซ้อน การมีองค์กรประสานและพัฒนาเครือข่ายมีส่วนสำคัญในการสื่อสารเพื่อกลั่นกรองไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินโครงการ อีกทั้งตัวกลางจากภายนอกยังช่วยในการประสานความร่วมมือให้เกิดขึ้นภายในตำบล อย่างไรก็ตาม 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการร่วมรับทราบข้อมูลมีความสำคัญมากที่สุดในการพัฒนาเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นภายในตำบลกระแซงเนื่องจากในบริบทพื้นที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ และผลงานที่ได้เผยแพร่สู่สาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย คือ การพัฒนาภาคีเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วมขั้นตอนการร่วมรับทราบข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนการใช้นวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” ในโรงเรียนเพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ และการเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนกระแซง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มตัวแทนภาคีเครือข่ายภาครัฐ เอกชน ชุมชน. (2564). การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม
ตำบลกระแซง. [ซีซีพังก์ อิมมูโน, ผู้สัมภาษณ์].
- คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. (2564). การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม
ตำบลกระแซง. [ซีซีพังก์ อิมมูโน, ผู้สัมภาษณ์].
- คลาวด์ กระแซง. (2565). ชุมชนกระแซง. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://cloudkrachaeng.vru.ac.th>
- ซีซีพังก์ อิมมูโน และคณะ. (2564). โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลสร้างรากแก้ว
ให้ประเทศแบบบูรณาการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก
จังหวัดปทุมธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จีระศักดิ์ เจริญพันธ์ และสุนทร เดชชัย. (2554). การพัฒนาภาคีเครือข่ายการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ
ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข.
การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554 “การพัฒนานาคนชนบทไทย:
ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน”. 27-29 มกราคม 2554
ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (หน้า 280 - 285).
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2561). ธรรมชาติและความรับผิดชอบทางสังคม. กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อมวสี อัมพันศิริรัตน์ และพิมพ์มล วงศ์ไชยา. (2560). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม:
ลักษณะสำคัญและการประยุกต์ใช้ในชุมชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 36(6), 192-202.
- Reid, S., Hayes, J., & Stibbe, D. (2015). Platforms for partnership: Emerging good
practice to systematically engage business as a partner in
development. The Partnering Initiative, Oxford, 2015

Ryan, R. J. McAllister, Bruce, M. Taylor, Ben, P. Harman. (2015). Partnership Networks for Urban Development: How Structure is Shaped by Risk. **The Policy Studies Journal**. 43(3), 379-398.